

DĖL VIENKARTINIŲ PAKUOČIŲ UŽSTATO SISTEMOS PLĖTROS PAGRĮSTUMO

Gamintojams ir importuotojams, prekybos įmonėms, atliekų tvarkytojams ir atliekų perdirbėjams atstovaujančios asociacijos bei organizacijos (toliau tekste – Suinteresuotosios šalys), susipažino su Pakuočių ir atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (reg. Nr. XIII P-278) (toliau tekste – Projektas), kuriuo siūloma išplėsti vienkartinių pakuočių privalomo užstato sistemą, į ją įtraukiant visų alkoholinių gėrimų pakuotes, ir, viešojoje erdvėje išgirdę kai kurių Vyriausybės narių pritarimą Projekte pasiūlytai idėjai, teikia savo poziciją dėl Projekto sąlygojamų neigiamų pasekmių Lietuvos aplinkosauginei, ekonominei bei socialinei aplinkai.

1. Iš esmės silpninama esama pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo savivaldybėse sistema, prarandama ES parama ir dalis jau padarytų investicijų, mažėja gyventojų pasitikėjimas atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistema.

Dabartinė pakuočių atliekų tvarkymo sistema, veikianti pagal nuo 2013 metų pasikeitusį bei nuo 2016 m. vasario 1 d. dėl užstato sistemos vienkartinėms gėrimų pakuotėms įvedimo atnaujintą teisinį reguliavimą, apima 67,6 tūkstančius tonų stiklo pakuočių atliekų, iš kurių, vertinant pagal svorį, 10 proc. dalyvauja užstato sistemoje. Pažymėtina, kad nuosekliai vystant rūšiuojamojo surinkimo savivaldybėse sistemą, nuo 2013 metų iki 2015 metų stiklo pakuočių atliekų tvarkymo užduočių vykdymas pakilo 38%, t. y. **stiklo pakuočių atliekų surinkimas padidėjo nuo 54,7% iki 74,3%.**

Į stiklo pakuočių rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinės) sistemos plėtrą iki 2018 metų numatyta investuoti 11 mln. eurų, iš kurių per pastaruosius 3 metus jau panaudota daugiau kaip 8,5 mln. eurų. Už šias lėšas įrengta ir 2017 metais bus naudojama daugiau kaip 285 tūkstančių stiklo pakuočių atliekų surinkimo konteinerių individualiose gyvenamosiose valdose.

Paminėtų surinkimo priemonių naudojimo praktika per pastaruosius dvejus metus parodė, kad buityje susidarantių pakuočių atliekų surinkimas (sudarius tinkamas sąlygas) siekia 70 – 90 proc., o stiklo pakuočių atliekų surinkimas kai kuriose savivaldybėse siekia ir 90 – 100 procentų.

Daugiabučių namų gyventojams stiklo pakuočių atliekų surinkimui visoje Lietuvoje pastatyta 9,4 tūkstančiai kolektyvinių (viešo naudojimo) konteinerių. Konteinerių aptarnavimu bei stiklo pakuočių atliekų surinkimu rūpinasi 42 atliekų tvarkymo įmonės visoje Lietuvoje. Didelė dalis stiklo pakuočių, nepatekusių į rūšiuojamojo surinkimo sistemą, papildomai surenkama naujai pastatytuose mišrių komunalinių atliekų mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiuose. Gamintojai ir importuotojai per metus skiria apie 3,6 mln. eurų stiklo pakuočių atliekų tvarkymui.

Skaičiuojame, jog įgyvendinus siūlomą privalomo užstato sistemos išplėtimo projektą, iš esamos rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinės) sistemos į užstato sistemą būtų perkelta apie 120 mln. vienetų arba 56 tūkst. tonų vienkartinių stiklo pakuočių per metus, kas sudaro apie 84% visų dabartinėje rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinėje) sistemoje dalyvaujančių vienkartinių stiklo pakuočių. **Esamoje rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinėje) sistemoje stiklo pakuotėms skirta surinkimo infrastruktūra – 285 tūkst. individualių valdų konteinerių ir absoliuti dauguma 9,4 tūkst. kolektyvinių stiklo konteinerių, taptų iš esmės nebereikalingi dėl savo panaudojimo neefektyvumo ir brangumo.**

Didelė šiuo metu veikiančių 42 Lietuvos atliekų tvarkymo įmonių verslo ir pajamų dalis būtų perduota kelis kartus brangesnei privalomo užstato sistemai. Lėšos iš dabartinės sistemos būtų nukreiptos brangių užsienietišku

taromatų gamintojams ir prekybininkams¹. Tuo tarpu anksčiau pastatytų ir nebereikalingais tapusių stiklo konteinerių investicinius kaštus privalėtų padengti rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinėje) sistemoje likę nariai, gaminantys ar importuojantys tokią produkciją kaip, pavyzdžiui, konservuoti agurkai, pomidorai bei kitos bakalėjos prekės, taip pat pienas, mėsa ir kiti maisto bei ne maisto produktai. Visi šie produktai neabejotinai brangtų, kad būtų surinktos lėšos brangiems užstato sistemos plėtimo sprendimams įgyvendinti.

Paminėtina ir tai, kad pagal 2014 – 2020 metų Europos Sąjungos lėšų 05.2.1-APVA-R-008 priemonę „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“, savivaldybėms yra skirta parama konteinerinėms aikštelėms ir konteineriams įsigyti. Pagal patvirtintą minėtos priemonės projektų finansavimo sąlygų aprašą (toliau – Aprašas), finansuojama bus tik tokia aikštelė, kurioje, be konteinerių, kitoms komunalinėms atliekoms (pagal poreikį) bus pastatyti konteineriai popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko ir metalo atliekoms. Šiuo metu pareiškėjai teikia paraišką paramai gauti. Pažymėtina, kad priėmus privalomo užstato sistemos plėtros projektą, iškiltų problemų dėl ES paramos pagal šią priemonę įsisavinimo, nes stiklo konteinerių statymas loginiu ir ekonominiu požiūriais taptų netikslingas, o be stiklo konteinerių parama nėra galima. Be to, nerenkant stiklo atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemoje, rimtu iššūkiu taptų įgyvendinti ir Apraše įtvirtintas priemonės įgyvendinimo rodiklių reikšmes (atsiėro komunalinių atliekų surinkimo pajėgumą, t/metus), dėl ko paramos gavimo sąlygos taip pat turėtų būti peržiūretos.

2. Projekto aiškinamajame rašte pateikta klaidinanti informacija apie Projekto tariamą naudą

Projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad teisinio reguliavimo pakeitimu siekiama sumažinti aplinkos taršą, **papildomai sutvarkant 50 – 60 tūkstančių tonų** stiklo pakuočių per metus. Tokia prielaida pagrįsta akivaizdžiai klaidingais skaičiavimais. Remiantis oficialiais statistiniais 2015 metų duomenimis, per metus Lietuvoje į rinką iš viso išleidžiama **67,6 tūkstančiai** tonų vienkartinų stiklo pakuočių, iš kurių **50,2 tūkstančių tonų**, arba 74,3 proc., yra surenkama naudojant dabartinę pakuočių atliekų tvarkymo sistemą.

Preliminariais skaičiavimais, darant prielaidą, kad vienkartinų stiklo pakuočių surinkimas užstato sistemoje siekia 85 proc., iš esamos pakuočių atliekų tvarkymo sistemos į užstato sistemą perkėlus apie 120 mln. vienetų arba 56 tūkst. tonų vienkartinų stiklo pakuočių, bendras stiklo pakuočių atliekų kiekio surinkimas šalyje pasiektų 54 tūkst. tonas per metus t.y. 80% nuo bendro į rinką išleisto visų stiklo pakuočių kiekio. Taigi, priešingai nei teigia Projekto rengėjai, priėmus Projektą, bendras stiklinių pakuočių surinkimas didėtų vos 4 tūkst. tonų per metus, t.y. sąlygotų vos tik 8 proc. geresnį rezultatą už šiuo metu fiksuojamą. Panašų rezultatą numatoma pasiekti su mažesnėmis investicijomis į dabartinę rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinę) sistemą ir kelis kartus mažesniais kaštais.

Apibendrinant aukščiau išdėstytas aplinkybes, matoma, kad Projekto rengėjai neatliko jokios realiais skaičiais pagrįstos analizės ir vertinimo, kokia gali būti pasiekta reali naujo teisinio reguliavimo nauda viešajam interesui, kokie yra būtinieji kaštai bei koks būtų poveikis esamai pakuočių atliekų tvarkymo sistemai.

3. Visų be išimties alkoholinių gėrimų įtraukimas į užstato sistemą neatitinka proporcingumo principo. Mažesnio formato parduotuvės neturi techninių galimybių priimti stiklinių vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų butelių

Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Europos Žmogaus Teisių Teismo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnyje garantuojama ūkinės veiklos laisvė), priemonės, kuriomis ribojamos asmens teisės ir laisvės, turi būti būtinos ir proporcingos siekiamam tikslui.

¹ Vadovaujantis USAD (VŠĮ „Užstato sistemos administratorius“) skaičiavimais, apie 50 proc. visos užstato sistemos išlaikymo sąnaudų tenka prekybininkų sąnaudų kompensavimui, o apie 27 proc. – taromatų tiekėjui mokamam atlyginimui.

Kaip išsamiai išdėstyta aukščiau, Projektu iš alkoholinių gėrimų gamintojų ir importuotojų atimama teisė pasirinkti, kokią sistemą naudoti savo išleidžiamų į rinką pakuočių bei jų atliekų tvarkymui, siekiant nustatyti užduočių įvykdymo. Kaip minėta, privalomas alkoholinių gėrimų pakuočių perkėlimas į užstato sistemą lems labai nežymų šių pakuočių surinkimo procento padidėjimą. Tuo tarpu poveikis dabartinei konteinerinei pakuočių atliekų tvarkymo sistemai būtų pražūtingas.

Pažymėtina, kad **tik vienoje Europos Sąjungos šalyje – Suomijoje - stikliniai vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų buteliai yra įtraukti į užstato sistemą.** Tuo tarpu, kitose užstato sistemą turinčiose Europos Sąjungos šalyse (Vokietijoje, Švedijoje, Danijoje, Nyderlanduose, Estijoje) stikliniai vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų buteliai į užstato sistemą įtraukti nėra.

Vynai ir stiprūs alkoholiniai gėrimai neįtraukiami į užstato sistemą dėl šių priežasčių:

- i) užstatas šių gėrimų kainoje sudaro santykinai labai nedidelę dalį, todėl ekonomiškai nemotyvuoja vartotojų sugrąžinti gėrimų pakuotę ir atgauti užstatą;
- ii) šie gėrimai pasižymi didele įvairove, juos visus reikia įtraukti į produktų registrą, o tai apsunkina užstato sistemos administravimą;
- iii) didžioji šių gėrimų rinkos dalis importuojama, todėl vengiama apriboti importą;
- iv) panaudotus stiklinius butelius techniškai sudėtinga priimti rankiniu būdu; mažesnio formato parduotuvės neturi techninių galimybių priimti stiklinių vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų butelių;
- v) panaudotų stiklinių butelių tvarkymo užstato sistemoje pabrangimas (lyginant su tvarkymo kaštais konteinerinėje sistemoje) yra neproporcingas aplinkosauginei naudai.

Toliau išsamiau pasisakysime dėl ii) – v) motyvų.

- ii) USAD duomenimis, 2016 metais į vidaus rinką buvo išleista apie 96 mln. vienetų stiklinių (vienkartinių ir daugkartinių) butelių, už kuriuos nustatytas užstatas; šį kiekį sudarė apie 2 450 prekinį vienetų (angl. „SKU“). Palyginimui skaičiuojame, kad į vidaus rinką per metus išleidžiami stikliniai vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų buteliai sudaro 120 mln. vienetų; tuo tarpu, šį kiekį sudaro apie 15 000 SKU. Užstato sistema yra efektyvi, kai didelį pakuočių vienetų kiekį sudaro mažai SKU. Plati vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų įvairovė (didelis SKU skaičius) užstato sistemoje visų pirma reiškia itin didelę administracinę naštą gamintojams ir importuotojams. Pastarieji privalės ne tik kiekvieną SKU pažymėti pakuotės gamintoją ar importuotoją identifikuojančiu brūkšninio kodu ir užstato sistemos ženklu², tačiau kiekvieną SKU (t.y. apie 15 000 SKU) įregistruoti USAD tvarkomame pakuočių registre, kiekvieną mėnesį SKU lygyje pateikti USAD ataskaitas apie vidaus rinkai išleistus gaminius ir t.t.
- iii) Dėl sunkumų, susijusių su vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų importu, pažymėtina, kad didžioji šių gėrimų rinkos dalis importuojama. Vadovaujantis galiojančiu teisiniu reguliavimu, gamintojai ir importuotojai, tiekdami Lietuvos Respublikos vidaus rinkai gaminius, už kurių pakuotę nustatytas užstatas, kiekvieną pakuotę privalo pažymėti pakuotės gamintoją ar importuotoją identifikuojančiu brūkšninio kodu ir užstato sistemos ženklu. Taigi, Projektu siūlomos nuostatos nustatytų specialius ženklinimo reikalavimus iš Europos Sąjungos valstybių Lietuvos Respublikos vidaus rinkai tiekiamiems alkoholiniams gėrimams (kurie šiuo metu nėra įtraukti į užstato sistemą), todėl pagal 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2015/1535, kuria nustatoma informacijos apie techninius reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisyklės teikimo tvarka, reikalavimus, prieš priimant Projektą Europos Komisijai kaip techniniai reglamentai notifikuotinos techninės taisyklės. Apskritai svarstyтина, ar Projektu siūlomos priemonės yra suderinamos su SESV 34 str. įtvirtintu draudimu tarp valstybių narių taikyti kiekybinius importo apribojimus ir visas lygiavertės poveikio priemones. Pažymėtina, jog mažesni importuotojai (pvz. specializuotos vyno parduotuvės ir pan.) neturi galimybių tokį ženklinimą užsakyti pas gamintoją, taigi ženklininti privalės rankiniu būdu, kas neproporcingai didina administracinę naštą ir gali paskatinti minėtus smulkius importuotojus iš viso pasitraukti iš rinkos.

² Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo 5 str. 3 d.; Užstato už vienkartinės pakuotės sistemos taikymą nurodančio ženklo formos ir vienkartinį pakuočių ženklinimo šiuo ženklu tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. D1-518

- iv) Vadovaujantis Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymu, prievolę priimti vienkartinį pakuočių, už kurias nustatytas užstatas, atliekas turi visos parduotuvės, kurių prekybos plotas viršija 300 kv. m., ir visos kaimo parduotuvės (neatsižvelgiant į jų prekybos plotą). Primintina, kad, siekiant išvengti kryžminės taršos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius 2016 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. B1-118 nurodė, kad pakuočių atliekos turi būti priimamos prie įėjimo į prekybos salę arba tam tikslui skirtoje atskirtoje patalpoje ar vietoje, esančioje ne prekybos salėje. Atkreiptinas dėmesys, kad absoliuti dauguma (skaitine išraiška) užstato sistemoje dalyvaujančių parduotuvių, t.y. apie 1700, yra mažo prekybos ploto parduotuvės, kuriose pakuočių atliekos priimamos rankiniu būdu. Šios parduotuvės (ypač kaimo) jau esant dabartiniams pakuočių atliekų kiekiams susiduria su sunkumais priimant pakuočių atliekas, nepažeidžiant minėto VMVT įsakymo reikalavimų, taip pat su itin didelėmis problemomis sandėliuojant priimtas pakuotes, taip, kad būtų išvengta kryžminės taršos. Prekybos ploto trūkumas ir kryžminės taršos rizika yra opios problemos ir parduotuvėms, kurių viduje įrengti taromatai. Vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų pakuotes įtraukus į užstato sistemą, joje dalyvaujančių stiklinių butelių kiekis padidėtų daugiau kaip du kartus. Vaizdžiai tariant, beveik visas dabartinių stiklui skirtų konteinerių turinys būtų perkeltas į parduotuves. Mažo prekybos ploto parduotuvės (tiek organizuojančios pakuočių atliekų priimamą rankiniu būdu, tiek viduje įrengtais taromatais) neturi techninių galimybių priimti stiklinių vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų butelių, nes tiesiog neturi pakankamai ploto, kuriame, nepažeisdamos VMVT įsakymo reikalavimų, galėtų organizuoti daugiau nei dvigubai padidėjęs stiklinių butelių srauto priėmimą bei saugojimą.
- v) Skaičiuojame, kad šiuo metu vienkartinį stiklo butelių tvarkymas rūšiuojamojoje surinkimo (konteinerinėje) sistemoje gamintojams ir importuotojams kainuoja apie 0,0236 Eur už 1 butelį. Suomijos patirtis rodo, kad vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų vienkartinį stiklo butelių tvarkymas užstato sistemoje gamintojams ir importuotojams kainuoja 0,08 – 0,14 Eur už 1 butelį. Matome, kad vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų pakuotes įtraukus į užstato sistemą, jų tvarkymas gamintojams ir importuotojams brangtų apie 6 kartus; kalbant absoliučiais skaičiais – apie 11 mln. Eur. Pažymėtina, kad Viešosios įstaigos „Užstato sistemos administratorius“ vadovas Gintaras Varnas viešai išsakė, kad „Projektui įgyvendinti prireiktų apie 3 mln. Eur. papildomai investuoti į taros skaičiavimo centrą“³. Šis pabrangimas būtų galiausiai perkeltas galutiniams pirkėjams. Prognozuojame, kad į užstato sistemą įtraukus vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų pakuotes, bendras stiklinių pakuočių surinkimas didėtų vos 4 tūkst. tonų per metus, t.y. sąlygotų vos 8 proc. geresnį rezultatą už šiuo metu fiksuojamą. Tačiau tokio menko pagerėjimo kaina kasmet yra 11 mln. Eur papildoma finansinė našta verslui bei šių gėrimų brangimas galutiniams pirkėjams. Teigiame, kad **vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų vienkartinį stiklo butelių tvarkymo užstato sistemoje pabrangimas (lyginant su tvarkymo kaštais konteinerinėje sistemoje) yra neproporcingas aplinkosauginei naudai.**

4. Gyventojams apsunkinamos rūšiavimo sąlygos

Šiuo metu Lietuvos gyventojams privačiose namų valdose yra išdalinta ir aptarnaujama daugiau nei 272 tūkst. (iki metų pabaigos – 285 tūkst.) konteinerių stiklo pakuočių atliekoms bei daugiau kaip 312 tūkst. (iki metų pabaigos – 327 tūkst.) konteinerių visoms likusioms pakuočių atliekoms surinkti. Tokiu būdu sudarytos tinkamos sąlygos, kad gyventojai galėtų kuo patogiau ir lengviau rūšiuoti pakuočių atliekas namų aplinkoje.

Visus konteinerius pagal sudarytas trišales sutartis su savivaldybėmis (Administratoriais) ir gamintojų bei importuotojų organizacijomis aptarnauja 42 atliekų tvarkymo įmonės, reguliariai išvežančios gyventojų sukauptas išrūšiuotas pakuočių atliekas. Tad gyventojams nebereikia papildomai rūpintis pakuočių atliekomis, jas kaupiant bei pridudant nustatytose vietose.

Tolesniam šios rūšiuojamojo surinkimo (konteinerinės) sistemos plėtros dalies visiškam įgyvendinimui reikia įsigyti ir pastatyti dar iki 120 tūkst. konteinerių stiklui ir iki 90 tūkst. konteinerių likusioms pakuočių atliekoms

³ <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/valdanciuju-uzmojai-del-rusiavimo-i-taromatus-nesime-ir-tai-ko-jie-nepriima.d?id=73435138>

bei antrinems žaliavoms. Tam reikėtų papildomai skirti iki 3,6 mln. eurų (iš kurių, pagal nusistovėjusią praktiką, 50 proc. įsipareigotų finansuoti gamintojai ir importuotojai). Tai leistų sudaryti praktiškai visų apgyvendintų privačių valdų gyventojams (daugiau kaip 1,0 mln.) priimtinas sąlygas atskirai surinkti visas buityje susidarancias pakuočių atliekas, nemokant už šias paslaugas papildomai.

Įgyvendinus privalomo užstato plėtros projektą, gyventojai nebegalės naudotis šalia namų pastatytais stiklo konteineriais (stiklo konteinerių statymas šalia namų ekonomiškai taps niekuo nepagrįstas), tačiau privalės patys vežti sukauptas stiklo pakuočių atliekas į atliekų surinkimo vietas.

Šios aplinkybės neabejotinai apsunkins rūšiavimo sąlygas gyventojams bei diskriminuos nuo 2013 metų reformuotą ir vystomą dabartinę pakuočių atliekų tvarkymo sistemą, kuri yra neišvengiama, siekiant įgyvendinti valstybines pakuočių atliekų tvarkymo užduotis.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad didinant privalomo užstato sistemoje dalyvaujančių pakuočių apimtį, didėja rizika sumažinti gyventojų suinteresuotumą bei iniciatyvą dalyvauti konteinerinėje atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemoje. Net ir patvirtinus privalomo užstato sistemos plėtros projektą, užstato sistemoje dalyvautų mažesnė buityje susidarantių pakuočių atliekų dalis, o netinkamas konteinerinėje sistemoje likusios dalies sutvarkymas dėl nepakankamo surinkimo neleistų įvykdyti nustatytų direktyvinių užduočių bei prieštarautų žiedinės ekonomikos principams.

5. Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo

Aukščiau nurodyti motyvai ir mūsų atlikti preliminarūs skaičiavimai bei vertinimai leidžia pagrįstai teigti, kad vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų pakuočių perkėlimo į užstato sistemą nauda yra labai menka, lyginant su šios priemonės neigiamu poveikiu Lietuvos aplinkosauginei, ekonominei bei socialinei aplinkai. Neabejojame, jog šiuos mūsų nuogastavimus pagrįstų Projekto poveikio vertinimas, atliktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarime Nr. 276 nustatyta tvarka.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytus argumentus, kreipiamės į Jus prašydami inicijuoti ir (ar) pritarti Projekto poveikio vertinimui Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarime Nr. 276 nustatyta tvarka. Be to, prašome įvertinti šiame rašte pateikiamą informaciją bei neskubėti priimti sprendimų dėl vienkartinį pakuočių privalomo užstato sistemos plėtimo, o susitikimo metu iš suinteresuotųjų institucijų bei Suinteresuotų šalių atstovų sudarytoje darbo grupėje aptarti tolimesnes rūšiuojamojo pakuočių atliekų tvarkymo sistemos strategines kryptis ir formas, taktinius veiksmus, nustatyti prioritetus ir jų įgyvendinimo eiliškumą.

Pagarbiai,

Lietuvos pramonininkų konfederacijos vykdomoji direktorė Giedrė Švedienė

Lietuvos maisto pramonės asociacijos direktorė Irma Pilipienė

VšĮ „Žalioji taška“ direktorius Kęstutis Pocius

VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ direktorė Bena Razbadauskienė

Lietuvos komunalininkų ir atliekų tvarkytojų asociacijos prezidentė Raminta Radavičienė

Pakuotės atliekų perdirbėjų asociacijos direktorius Evaldas Sauliūnas

Lietuvos prekybos įmonių asociacijos vykdytysis direktorius Laurynas Vilimas

Asociacijos „Baltijos gėrimų pramonės aljansas“ prezidentas Romas Apulskis